

Beste KNNV-ers door Henk Lubberding

Dit is alweer de vijfde editie van de elektronische nieuwsbrief van de KNNV Zoetermeer, bij elkaar gezocht door Fred Reeder. Waarvoor veel dank aan Fred.

Mochten er bij jullie nog wensen en/of ideeën leven laat ons dat dan weten. Ook bijdragen van jullie kant over de natuur in Zoetermeer, zoals leuke waarnemingen, zijn uiterst welkom.

Ondertussen gaan de activiteiten door. In deze prachtige zomer was het prettig toeven in de

Groene soep (Fred Reeder)

Zoetermeerse natuur tijdens de tweewekelijkse planteninventarisaties. De hoge temperaturen zorgden in de late zomer helaas weer voor de opbloei van *Microcystis aeruginosa* in het oppervlaktewater. Deze cyanobacterie, ten onrechte nog steeds blauwalg genoemd, gaat woekeren door eutrofiëring (hoge concentraties stikstof en fosfor in het water en de bodem) en vormt strepen alsof er groene verf in het water is gegooid. *M. Aeruginosa* is een van de producenten van cyanotoxines, een verzamelnaam voor veel giftige producten van cyanobacteriën.

Op andere plekken in het Westerpark bloeiden aan het eind van de zomer ten gevolge van eutrofiëring andere organismen op, zoals verschillende soorten eendenkroos (*Lemna spec.*), waaronder wortelloos kroos (*Wolffia arrhiza*).

Nieuws

Zo tegen het einde van het seizoen niet veel nieuws van de Zoetermeerse KNNV en daarom maar eens wat meer aandacht voor ander nieuws.

Zesde nieuwsbrief van het project: "Kijk op Exoten"

De KNNV werkt nu voor het tweede jaar samen met de VOFF aan een project van het Team Invasieve Exoten van het Ministerie van EL&I en de Nieuwe Voedsel en Warenautoriteit.

Het project heet: Signalering Exoten. Exoten zijn dieren en planten die niet van nature in ons land thuishoren en schade kunnen aanrichten.

Waarnemers spelen een belangrijke rol in het veld als het gaat om het signaleren van potentieel invasieve exoten.

In dit project heeft de KNNV afgesproken dat zij haar leden zal informeren over specifieke soorten via haar nieuwsbrieven, website en in Natura.

De nieuwsbrief roept op om exoten te melden op www.telmee.nl en op www.waarneming.nl.

Deze en vorige nieuwsbrieven zijn ook te vinden op de projectwebsite van de KNNV:

<http://www5.knnv.nl/knnv-portaal/meld-invasieve-exoten>

Alle KNNV-leden kunnen zich abonneren op de Exoten-nieuwsbrief via:

www.ravon.nl/nieuwsbriefexoten. Kijk op Exoten wordt dan automatisch toegezonden.

De KNNV heeft ook een eigen nieuwsbrief waar u zich op kunt abonneren via onderstaande link

<http://knnv.us4.list-manage.com/subscribe?u=d74fc6fef3773412b205adafd&id=644fa4eb02>

Of gewoon even via de KNNV website.

Hierin staan veel wetenswaardige mededelingen zoals :

KNNV reisprogramma open voor leden IVN

Opleiding Tuinambassadeurs

Film: De Nieuwe Wildernis

Excursies

Cursussen

Lezingen

Agenda KNNV in september

Herkenningskaart wilde dieren in de tuin

Heidebeheer

Te veel om hier over te nemen maar zeer de moeite waard om je hier op in te schrijven.

Gouden gif **door Lodewijk van Duuren**

(Column op jaarringenzoetermeer.nl *)

We maakten gouden dagen mee deze zomer, maar ik wil het toch even met u hebben over de goudenregen! Het is een boom en struik die wel zeven meter hoog kan worden. In mei en juni bloeien de goudenregens uitbundig met goudgele bloemen in lange hangende trossen. Nu in augustus is daar weinig meer van te zien. De uitgebloeide boom is weinig opvallend, maar verdient toch onze aandacht. Er hangen nu slanke groene peulen aan, die bij rijpheid donkerbruin worden. Ze bevatten 2 tot 8 zwarte niervormige zaden.

De schoonheid van de bloemen, draagt ook een gevaar in zich. Wist u dat de goudenregen een van de meest giftige planten is? Alle delen van de plant zijn giftig, maar de zaden spannen in dit opzicht de kroon. De zaden bevatten 1,5 % cytisine, een uiterst giftige nicotine-achtige verbinding. Vooral onder kinderen is de plant een oorzaak van vergiftigingen. Ernstige vergiftigingen zijn echter zeldzaam, omdat snel en hevig braken optreedt, waardoor een deel van het gif niet in de maag terecht komt. Voorkomen is beter dan genezen. Dus pas op met het laten spelen van kinderen in de buurt van de goudenregen, dan kun je in het voorjaar blijven genieten van de gouden bloemen.

*Jaarringen Zoetermeer is een periodiek kunstproject op initiatief van Terra Art Projects, waarin beeldende kunst, cultureel erfgoed en natuur samen optrekken. Waarin we laten zien wat er al is en tijdelijk verrassende elementen toevoegen. www.jaarringenzoetermeer.nl

Krozen

Door Johan Vos

Het verwijderen van drijvende waterplanten uit de sloten wordt door boeren vaak aangeduid als “krozen”. Maar dat bedoelt een plantenliefhebber er meestal niet mee. Hij doelt op de schijfvormige plantjes drijvend op het wateroppervlak.

Zo eind augustus/september is de ideale tijd weer aangebroken om de verschillende soorten met elkaar te vergelijken. Ook dit jaar weer hebben we uit een aantal slootmonsters de kroosjes bekeken. Omdat zoiets in het veld nogal lastig is hieronder de belangrijkste kenmerken van de soorten die we in Zoetermeer doorgaans aantreffen op een rijtje:

Klein kroos (*Lemna minor*) heeft onregelmatige heldergroene schijfjes (gem. 3,5 bij 2,5 mm.) met een kleurloze onderkant. Klein kroos heeft 3 nerven, die met een loep tegen het licht in te zien zijn. Klein

Bultkroos (Adrie van Heerden)

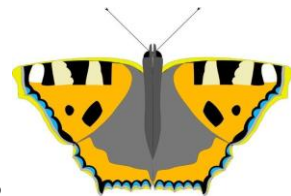
kroos komt vaak samen met Dwergkroos voor. Eilandjes van zich vermenigvuldigende schijfjes zijn gemakkelijk te herkennen aan kleur en vorm. Lichtgroene eilandjes met duidelijke grotere plantjes (Klein kroos) en de donkergroene eilandjes met kleine plantjes (Dwergkroos).

Bultkroos (*Lemna gibba*) is in het veld alleen met zekerheid te benoemen als de onderzijde van de schijfjes sterk bolvormig is. Deze bolvorm ontstaat door grote luchtholten die met het blote oog te zien zijn. De schijfjes (gem. 4,5 bij 3,5 mm.) hebben 5 nerven (soms meer) en zien er op het oog een stuk groter uit dan die van Klein kroos. Bij ongunstige omstandigheden echter zijn de plantjes kleiner en kunnen dan gemakkelijk verward worden met Klein kroos, zeker als de schijfjes plat zijn en de 5 nerven niet goed te zien zijn. Bultkroos wordt in Zoetermeer maar zelden met zekerheid vastgesteld.

Dwergkroos (Adrie van Heerden)

Dwergkroos (*Lemna minuta*) is een betrekkelijke nieuwkomer onder de krozen die zich in de jaren '90 van de vorige eeuw over ons land heeft uitgebreid. Het is de kleinste binnen het geslacht *Lemna* (Eendenkroos) met enigszins langwerpige schijfjes (2 bij 1,5 mm.) Deze

schijfjes zijn regelmatig van vorm en donkerder groen in vergelijking met klein en bultkroos. De meest kenmerkende eigenschap echter is de ene nerf op de schijfjes. In Zoetermeer is dwergkroos, samen met klein kroos de meest voorkomende soort.

Puntkroos (Adrie van Heerden)

Puntkroos (*Lemna trisulca*) heeft langwerpige, doorschijnend groene schijfjes die met een puntige bladsteel aan de moederplant vast zitten. De plantjes zweven meestal iets onder het wateroppervlak. In Zoetermeer komen we deze soort in sloten en vijvers met helder water relatief vaak tegen.

Wortelloos kroos (*Wolffia arhiza*) is de kleinste bloemplant in Europa. De schijfjes zijn zo'n 1 mm groot, vrijwel bolvormig en wortelloos. Hoewel ook deze soort gebonden is aan voedselrijk water zien we haar in Zoetermeer maar zelden, zie elders in deze Nieuwsbrief.

Veelworteligkroos (Adrie van Heerden)

Veelwortelig kroos (*Spirodela polyrhiza*) heeft meerdere wortels per schijfje. Daarmee onderscheidt deze soort zich van de andere eendenkroossoorten. Veelwortelig kroos plant zich voornamelijk vegetatief voort. Een plantje bestaat uit meerdere schijfjes die aan de onderkant meestal rood van kleur zijn: het moederschijfje met een aantal dochterschijfjes, die los laten als ze volgroeid zijn. In Zoetermeer een algemeen voorkomende soort.

Van de plantenwerkgroep

De eerste hittegolf in 7 jaar

Door Joke de Ridder

Inventarisatie do 25 juli hok 305743 {x = 93 km, y = 451 km}. Bezocht zijn: een parkdeel, een stuk talud van de Afrikaweg, een buurtje, een kademuur rond een stadsvijver en veel verharding. Aanwezig: Anke de Bruyn, Tilly Kester, Bob de Lange, Wim de Liefde, Joke de Ridder en Johan Vos

Onderaan de Mandelabrug besloten we het noordoostelijke deel van dit KM-hok te bekijken. We begonnen op het Kinderen van Versteegplein waar onze aandacht werd getrokken door de Taxushaag waaronder veel te vinden was. Klein kaasjeskruid was hier een leuke vondst, ook troffen we hier een niet-bloeiende plant aan die wel wat weg had van hondspeterselie. Ik zal hem in de gaten houden en houdt u op de hoogte.

Vervolgens staken we over om het talud van de Afrikaweg beter te kunnen bekijken. Johan wist dat daar Gewone ossentong moest staan. En ja hoor, het klopte. Mooie plant, ik heb wat zaad mee naar huis genomen. Er stonden daar ook een aantal exemplaren van de Welriekende agrimonie.

Stalkaars (Tilly Kester)

In de bestrating zagen we bleekgele droogbloem, een stadsplant die steeds algemener wordt. Het is de tijd dat er veel gele composieten bloeien, we kwamen Klein streepzaad, Kleine leeuwentand, Gewoon biggenkruid en verschillende melkdistelsoorten tegen.

Leuk was ook de Brede wespeorchis in de haag bij het hotel en verderop in het prinses Arianepark. Deze orchidee staat graag in de schaduw. Verder duinriet(!?), in tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden is dit een echte stadsplant. In de stadsplantengids van Ton Denters staat dat hij zelfs door asfalt heen kan breken. In het park kwamen we de late guldenroede tegen, en een hele grote stalkaars!

(zie foto) Deze soort is tegenwoordig in Zoetermeer een grote zeldzaamheid. Op

de muur om de grote vijver groeiden twee jonge tongvarens en een steenbreekvaren, van deze laatste werden de GPS coördinaten genoteerd. Ook een mannetjesvaren had de muur opgezocht. Verder daar veel grote kaardenbollen.

We merkten dat de tijd van de bloeiende basterdwederiken weer aangebroken is en dan wederik konden we op naam brengen. Anke zag Klein springzaad, verderop Walstroleeuwbeek, een betrekkelijk nieuwe stadsplant, wel een heel mooie.

Tenslotte het straatliefdegras, een soort die in deze tijd van het jaar massaal de stoepen en goten kan "vergroenen". Ik heb deze keer ook het boekje Stadplanten, van Ton Denters, meegenomen. Hierin staan zo'n beetje alle stadsplanten die we deze avond gezien hebben compleet met leuke informatie en een kleurenfoto van de betreffende soort. Een leuk boek!

De bladen minstens tot aan het volgende blad aflopend met geleidelijk versmalde voet (Tilly Kester)

Een mooie zomeravond in het Buytenpark

Door Bob de Lange

Inventarisatie do 8 augustus, hok 305712 {x = 91 km, y = 454 km}. Bezocht is het begrazingsgebied van het Buytenpark

Aanwezig: Tilly Kester, Bob de Lange, Wim de Liefde, Henk Lubberding, Fred Reeder, Joke de Ridder en Johan Vos

Witte galloway (Fred Reeder)

Met een clubje van zeven mensen hadden we niet te klagen over de opkomst deze avond. Het was uiteindelijk het hoogtepunt van het vakantie seizoen 2013. Ons doel voor deze avond was het inventariseren van de plantengroei in de zuidwest hoek van het Buytenpark. Dit deel kent een leuke variatie aan biotopen waaronder ruigte, struweel en ruige oevers. Geheel onverwachts troffen we een flink aantal exemplaren van de Brede wespenorchis aan (een Zoetermeers succesnummer) maar ook Egelantier en Hondstroos. Opvallend was het forse aantal meidoorns, vooral kleine struiken, die

kennelijk door de grazers gemeden worden. Aan het water Kattenstaart, Heelblaadjes en Watermunt. Een eindje verder troffen we enkele Galloway-koeien en hun ligplekken in het riet. Een opvallend exemplaar was een witte koe met kleine hoorns en een zwarte neus, tong en oren. Bij navraag vertelde Guus van Haastert, de beheerder dat het ras gewoonlijk zwart en soms bruin is, maar dat er ook witte exemplaren voorkomen. Een andere vertegenwoordiger van het dierenrijk is de Oranje luzernevlinder. Op dit moment beleven we een ware invasie van deze zeldzame trekvlinder. Adri de Groot deed hierover melding in het Vogeldagboek van maandag 5 augustus jl. Wij troffen een exemplaar aan die een vleugel miste en daardoor ten dode was opgeschreven. Verderop een van de floristische attracties van dit park, de Stinkende ballote bij een stammenril verderop.

Stinkende ballote (Tilly Kester)

Ook deze avond in de luwte en de warmte van de avondzon bleek dat de stammenrillen geliefde rustplekken zijn voor de dagvlinders die nu volop vliegen, zoals Kleine vos, Kleine vuurvlinder, Daggauwoog en Zwartspriedikkopje.

Oranje luzernevlinder (Tilly Kester)

Vervolgens hebben we vooral door de vaak metershoge ruigte gebanjerd en daar troffen we soms ook merkwaardige (voor deze plek) planten aan. Wat te zeggen van Riet, Duinriet, Groot hoefblad, Bosandoorn en Vlasbekje! Op en bij de stammenrillen soorten als Viltroos, Haagliguster en Sneeuwbes. Soorten die waarschijnlijk ooit zijn meegekomen met de boomstronken uit de stad die hier zijn neergelegd. Tot slot vonden we, vlak

bij de skibaan nog een grote groep kaardenbollen met witte bloemen!

Het was inmiddels negen uur geworden en we besloten onze zoektocht te beëindigen. De avond begint nu al wat eerder in te vallen. Het was een uitermate fraaie, windstille en sfeervolle avond. Jammer voor de ballonnen die in de verte hingen, ze kwamen nauwelijks van hun plaats.

Stadsplanten in Rokkeveen door Johan Vos

Inventarisatie do 15 augustus, hok 305753 {x = 92 km, y = 450 km}. De aandacht ging vooral uit naar planten in en tussen de verharding

Aanwezig: Marja Kreike, Henk Lubberding, Joke de Ridder en Johan Vos

Steenkruidkers (Johan Vos)

Na een warmteperiode (met een heuse hittegolf) had het deze dag eindelijk weer eens wat geregend. Hoewel deze avond de gele composieten op het menu stonden besloten we tijdens de koffie bij Joke thuis, om praktische redenen, deze avond vooral te besteden aan echte "stadsplanten". Van stadsplanten is bekend dat ze, wat hun voorkomen betreft een voorkeur hebben voor de stenige, warme milieus in stad en wijk. Wat de gele composieten betreft hebben we

ons verdiept in de verschillen tussen:

1. Gewoon biggenkruid (behaarde rozet met vertakte onbebladerde bloeistengels en een blauwgrijze streep aan de onderkant van de buitenste lintbloemen).
2. Vertakte leeuwentand (onbehaarde rozet met vertakte, onbebladerde bloeistengels en een rode streep aan de onderkant van de randbloemen).
3. Kleine leeuwentand (onvertakte bloeistengels met alleenstaande hoofdjes, voor de bloei knikkend, met een blauwgrijze streep aan de onderzijde van de randbloemen)
4. Klein streepzaad (met vertakte groeistengels met een blad bij iedere vertakking en relatief kleine hoofdjes).

Verder merk je dat de avonden al merkbaar korter worden en dat er inmiddels toch al heel veel is uitgebloeid. Als ik me helemaal beperk tot planten in de verharding zijn Vlinderstruik, Prachtklokje, Bosrank, Stijf hardgras, Kleine varkenskers, Harig vingergras, Kleine zandkool, Straatliefdegras, Bleekgele droogbloem en Gehoornde klaverzuring vertrouwde verschijningen geworden in Zoetermeer. Wat meer verrassend waren Hertshoornweegbree op een vluchtheuvel, Kleine leeuwenbek met vele exemplaren aanwezig aan de rand van een groot parkeerterrein voor vrachtwagens en Steenkruidkers met

Kleine leeuwenbek(Johan Vos)

enkele exemplaren vertegenwoordigd tussen de fietsklemmen bij een bushalte. Van deze zogenaamde hondenplasplant (deze soort heeft een voorkeur voor paaltjes waar honden tegenaan plassen) is bekend dat hij een onaangename geur verspreidt. Hoe het komt weet ik niet, maar het viel nog niet mee om dat ook te constateren. Verder zagen we een net afgemaaide Mierikswortel in een grasveldje, een Karmozijnbes en een Hop in en aan de rand van een haag.

Inmiddels was het gaan schemeren en was het nauwelijks nog mogelijk om de streepjes in de juiste vakjes te plaatsen.

Het was een relaxte avond met als resultaat 61 stadsplanten op de lijst.

Ganzenvoeten en basterdwederiken door Henk Lubberding

Inventarisatie do 22 augustus hok 305735 {x = 94 km, y = 452 km}. Bezocht zijn: de oevers van het oude Dorp, groenvoorzieningen, natuurvriendelijke oever en verharding van Palenstein.

Aanwezig: Annet de Jong, Henk Lubberding, Joke de Ridder en Johan Vos

Zwanenbloem (Henk Lubberding)

Het startpunt was de parkeerplaats van het CKC (Centrum voor Kunst en Cultuur) aan de Leidsewallen. Eerst hebben we gekeken aan de waterkant van de Buurtvaart achter het oude Dorp en later in de wijk Palenstein. Vooral in de venige oevers van het "hoge" water was de variatie aan planten groot met soorten als Bitterzoet, Heen, Grote egelskop, Kalmoes (helaas vonden we geen exemplaren met bloeikolf) en als hoogtepunt de Zwanenbloem.

Voorts bloeien er deze tijd van het jaar veel ganzenvoet- en meldesoorten. We troffen

Korrelganzenvoet (*Chenopodium polyspermum*), met vrijwel gaafrandig groen blad met een smalle roodpaarse rand, Stippelganzenvoet (*Chenopodium ficifolium*), met bladeren waarvan de grote middenslip evenwijdige zijden vertoont en het allergeeueste onkruid ter wereld, Melganzenvoet (*Chenopodium album*), met de karakteristieke meelachtig beharing. Voor de langs wandelende bejaarde mevrouw maakte het geen verschil, het was allemaal "vuil" (=onkruid).

In Palenstein viel op dat de trottoirs zeer rijk begroeid waren met Straatliefdegras en Harig vingergras, wellicht een gevolg van de recente gemeentelijke

Harig vingergras (Johan Vos)

bezuinigingsdrang. In de achtertuin van twee leegstaande huizen stonden vier verschillende basterdwederiken, de viltige (*Epilobium parviflorum*), de bleke (*Epilobium roseum*), de beklierde (*Epilobium ciliatum*) en de bergbasterdwederik (*Epilobium montanum*).

Ondanks de invallende duisternis, was een Brede wespenorchis onder een heg aan de Diederik van Teylingenlaan nog goed zichtbaar.

Vlak bij het CKC, hoek Dumeelaan lag een braakliggend terrein dat er veelbelovend uitzag maar helaas was het toen al te donker om daar nog naar planten te kijken.

Aanvulling Johan Vos

De volgende dag ben ik, nieuwsgierig geworden, nog even op het hierboven genoemde braakliggende terrein gaan kijken en vond daar o.a. Rode ganzenvoet (*Chenopodium rubrum*), Driebloemige nachtschade (*Solanum triflorum*), Pluimgierst (*Panicum miliaceum*) en in de sloot vanuit de oever groeiend een grote verzameling Beekpunge.

De laatste PWG avond van dit seizoen door Fred Reeder

Inventarisatie do 5 september 2013 – hok 305742 [x = 91km, y = 451] Bezocht zijn: een talud met hooiland dat in juni gemaaid is, een stukje van Meerzicht inclusief de aanliggende bosstrook.

Aanwezig: Tilly Kester, Wim de Liefde, Henk Lubberding, Fred Reeder en Johan Vos

Langs het talud (Fred Reeder)

Het is alweer onze laatste avond van dit jaar. Om wat meer tijd te hebben was er, na enig e-mailverkeer besloten om een uur eerder te beginnen. Om 18.00 uur kwamen we van diverse kanten aangefietst en gingen we aan de slag. Omdat de Rokkeveense (=zuid) kant van dit hok net gemaaid was, maakten we de keuze om alleen de noordkant te verkennen. Hier waren gelukkig nog heel wat leuke planten te zien met als speciale

vermelding *Oreganum vulgare*, ook wel bekend onder de naam Wilde marjolein. Dat ook bekende planten bij het determineren problemen kunnen veroorzaken bleek deze avond. Dit had vooral te maken met de verminkingen die het directe gevolg waren van eerdere maaibeurten dit jaar.

Rietgras (Fred Reeder)

Ook deze avond hebben we weer genoten van het botanisch proza van de Heukels' flora. Met name hoe het verschil tussen Tuinwolfsmelk en Kroontjeskruid wordt omschreven (door mij serieus en hardop voorgelezen) deed een voorbijganger het voorhoofd fronsen.

Toch werden er deze avond heel wat planten aangestreept waarvan het Breed pijlkruid, dat al jaren op dezelfde plek staat, hier zeker vermeld dient te worden. Zo ook Postelein, een echte warmteminnaar die we in Zoetermeer alleen kennen van perrons. Aan de soorten die we deze tijd van het jaar aanstrepen is duidelijk te zien dat de herfst is aangebroken. Meldes en diverse ganzenvoeten in overvloed!

Het water langs het Gaasterland vertoonde de specifieke kleur die duidt op blauwalgen. Op twee andere plekken werd wat kroos uit het water gevist en nader bestudeerd. Veelwortelig en klein kroos werden genoemd, maar voor de zekerheid gaat Henk nog een keer een watermonster nemen om wat nauwkeuriger te kunnen kijken. Aan het eind van onze wandeling kwamen we een groenstrook langs het water tegen waar veel uitgebloeide rietorchissen stonden. Een heuglijk feit omdat de planten hier volledig tot zaadvorming konden komen. Verderop tussen de bomen werd de Brede wespenorchis gezien.

Wat aan het lijstje ontbreekt is een aantal tandzaadsoorten en Heelblaadjes! Die zien we dan hopelijk de volgende keer wel. We hebben dit seizoen nog 2 zaterdagen in het verschiet.

Note: in het jampotje van Henk werd, naast de algemeen voorkomende kroossoorten ook nog Wortelloos kroos (*Wolffia arrhiza*) aangetroffen. Met dank aan Ilse Romijn die voor de determinatie zorgde.

De jampotinhoud (Johan Vos)

De een na laatste zaterdag van plantenseizoen 2013 door Agaath Windig.

Inventarisatie za 21 september 2013 - hok 305744 [x = 93km, y = 451 km]

Aanwezig: Tilly Kester, Marja Kreike, Bob de Lange, Wim de Liefde, Johan Vos en als gaste Agaath Windig

Het was me een waar genoegen om, als gaste, een ochtend met bovengenoemde plantdeskundigen op te trekken. In de jaren zeventig heb ik vele weekenden en vakanties met Johan en twee andere

aankomende wetenschappers doorgebracht met het identificeren van plantjes. Het was toen een langzaam proces, waarbij de fijne kneepjes van het vak nog geleerd moesten worden. Het was in die tijd niets bijzonders om met zijn vieren een half uur of langer bezig te zijn met het identificeren van een plant. Johan is er altijd mee doorgegaan, terwijl ik mij al gauw met andere zaken begon bezig te houden. Vanmorgen werd weer eens duidelijk wat frequente repetitie en een jarenlange focus op een vakgebied kan doen.

In bijna vier uur tijd werden er door de zes paar ogen zo'n 140 verschillende soorten planten gezien en genoteerd. Om tien uur 's morgens was de groep bijeen gekomen in een stukje van Zoetermeer

Een deel van de PWG met de schrijfster ITilly Kester)

niet ver van NS Station Zoetermeer-Oost. Het was lekker weer en er stond geen wind. De vaart zat er onmiddellijk in: het gemiddelde lag op zo'n beetje elke twee minuten een nieuwe plant. Johan streepte de namen van de gevonden planten aan op een bestaande lijst en Wim schreef ze apart nog eens allemaal op. De notities zouden later met elkaar vergeleken worden. Ik wist wel wanneer ik een soort zag die we die ochtend nog niet eerder gezien hadden en die Johan en Wim dus nog niet genoteerd hadden, maar veelal wist ik niet de

naam. Johan en de andere plantenbollebozen daarentegen hoefden nauwelijks een flora te raadplegen.

Tot de mij wel bekende soorten behoorden Herderstasje, Smalle weegbree, Grote weegbree, Gewoon varkensgras, Straatgras, Rode en Witte klaver, Duizendblad, Veldzuring, Haagwinde, Akkerdistel, Rood guichelheil, Madeliefje, Klein hoefblad, Gewone klit, Gewone dotterbloem, Kalmoes, Harig Wilgenroosje, Canadese fijnstraal en gelukkig een vrij groot aantal andere. De vele rozetten van het Oranje havikskruid schepten nog even vertwijfeling bij de groep, maar die verdween snel toen er een oranje bloemhoofdje werd waargenomen.

Planten die ik tijdens mijn 32 jaar in de Verenigde Staten wel had waargenomen maar waarvan ik de Nederlandse namen niet kende, waren bijvoorbeeld Heermoes, Bijvoet, Rode kornoelje, Vlinderstruik, Kropaar en Gekroesde melkdistel.

En dan was er een groot aantal soorten die volkomen nieuw voor me waren waaronder Floringras, Spiesmelde, Kleine watereppe, Smal tandzaad, Rode en korrelganzenvoet en Kleine varkenskers.

De groep was ietwat teleurgesteld dat er geen Brede wespenorchis werd gevonden. Maar dat werd goedge maakt door de onverwachte vondst van een aantal exemplaren van Kromhals (*Anchusa arvensis*), een Heggenduizendknoop en een exemplaar van een

Pekkloem (Tilly Kester)

soort met knalroze bloemen uit de anjerfamilie, waarvan niemand op dat moment de naam kon vinden. Ik heb hem later bij Johan thuis opgezocht en ik weet zeker dat de anderen hetzelfde hebben gedaan. Het was Pekbloem (*Silene armeria*). Ik heb er zeer van genoten om vier uur lang uit de enorme kennis van de plantenwerkgroep te kunnen putten. Na afloop bleef ik tijdens het lopen naar de trein en het heen en weer banjeren over het perron automatisch naar de grond turen om nieuwe soorten te ontdekken en ik voelde me best een beetje trots toen dat inderdaad gebeurde.

De natuurtuin Door Monique Snoek

De zomer op de natuurtuin is alweer voorbij en de herfst is in volle gang. Terugkijkend is het een warme zomer geweest met zeer groeizaam weer.

Het riet heb ik althans nog nooit zo hoog gezien. Nu zijn er veel appeltjes, mispels, diverse bessen en hazelnoten.

De wilde appeltjes die op de grond vallen worden met smaak genuttigd door vele fazanten, konijnen en andere dieren. Het blad van de bomen gaat prachtig kleuren en langs het bospad verschijnen diverse paddenstoelen en zwammen.

Inmiddels is al het riet en zijn de uitgebloeide bloemen afgemaaid (vanaf half september). De natuurtuin ziet er een stuk kaler uit.

Lopend over de polderdijk heb ik deze zomer op het graspad een aantal keer de ontlasting van een of meerdere vossen gezien. De vos is op de natuurtuin al minstens 2x waargenomen, maar dat is wel een toevalstreffer. Zelf heb ik hem helaas nog niet gezien.

Wilde appeltjes (Fred Reeder)

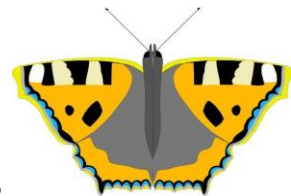

De natuurtuin (Fred Reeder)

Toch wijzen nog meer sporen op zijn aanwezigheid: de afgelopen winter heb ik maar liefs twee konijnen gevonden met afgebeten kop. Ook een fazant trof het zelfde lot. Dit doet de vos met de intentie het kadaver op een later tijdstip weer op te halen. Nu het riet weg is (gemaaid en afgevoerd) weet ik niet of hij nog dezelfde route durft te nemen... vermoedelijk blijft hij een tijdje uit de buurt.

Ik hoop echter de vos ook eens zelf in de ochtendschemer te treffen.

De natuurtuin is nog open tot half november dit jaar. Het is echt de moeite waard om de tuin ook tijdens het najaar eens te bezoeken. Kom genieten van alle prachtige herfstkleuren.

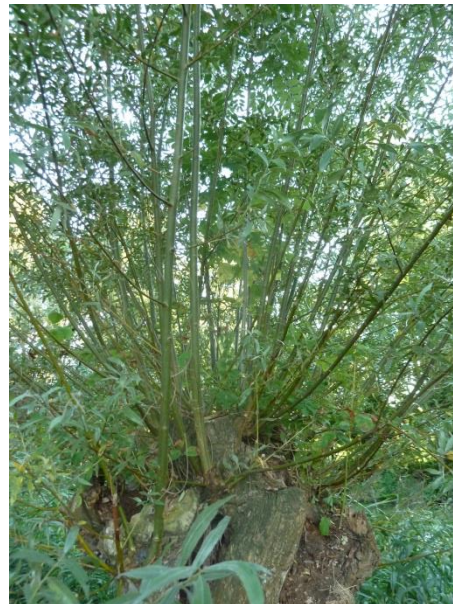

Vermeldenswaardige waarnemingen in Zoetermeer

Cotoneaster op de oude wilg (Fred Reeder)

De oude knotwilgen van het _Westerpark zijn begroeid met allerlei zaailingen uit de omgeving zoals Es en cotoneaster

De oude wilg (Fred Reeder)

Gewone oeverlibel (Fred Reeder')

En mocht u het dit jaar nog niet gedaan hebben, een kijkje in het libellenreservaat is volgend jaar beslist de moeite waard. Ik heb er in ieder geval van genoten.

Paardenbijter (Fred Reeder)

Bruinrode heidelibel (Fred Reeder)

Tot slot een tweetal fraaie foto's waarvan er één, zo lijkt het, gemaakt is in de panorama stand van de camera. Ze zijn gemaakt door Bob de Lange. Het is hem volgens mij wel gelukt om de afmetingen duidelijk te maken.

Waarschijnlijk is dit een Middelste teunisbloem welke volgens de Heukels zo'n 1,5 meter hoog kan worden. 2 meter zoals in dit geval is wel heel opvallend.

Volgende Nieuwsbrief:

De volgende nieuwsbrief zal in de eerste helft januari 2014 verschijnen.
Kopij van de leden voor de nieuwsbrief gaarne per email zenden aan Fred Reeder.
Verslagen van de planten werkgroep per email naar Johan Vos.
Reacties op deze nieuwsbrief gaarne via e-mail richten aan de KNNV Zoetermeer.

Samenstelling :Johan Vos en Fred Reeder
Opmaak :Fred Reeder